

LBRIS

We know
books

Cella Serghi

Mirona

ROMAN

2025

A editura
ANTET
REVOLUTION

CAPITOLUL I

CAMERA MOBILATĂ

Noiembrie 1940

Nu latră niciun câine, nu s-a trezit niciun cocoș. Aleea e albă, înțepenită în noapte ca și luna. Pe jos, zăpada tace, ca un covor de vată. Ceasul a stat de mult.

Umblu prin odaie ca să-mi aud pașii. Dar sunt desculță nu știu de când, și nu știu de ce umblu pe vârfuri. Odaia mea — o sufragerie — seamănă cu cea din *rue La Boétie*, a lui madame Janine. Pe pereți, peisaje lucrate pe etamină în punct de gobelin, fotografii de gineri și mirese, tablouri reprezentând naturi moarte în culori vii — pepeni abia tăiați, iepuri abia vânați, și pozele unui copil la diferite vârste.

Iată-l pe Andrei la patru ani. Coana Valerița îl ține pe genunchi, cu mai multă grijă să nu mototolească ondulațiile egale ale rochiei de mătase înfoiată decât să nu alunece băiatul. Parcă n-ar atinge scaunul. Tatăl, „bietu Gicu”, țepăn, mic și lat, un masiv aproape pătrat, ține o mână ca de lemn pe umărul nevestei. Tabloul e încadrat într-o ramă roșie de catifea cu margine de bronz, încrețită pe dinăuntru.

E o lună de când locuiesc aici și mi-e cu neputință să-mi închipui că acest Andrei cu obraji umflați și bosumflați, cu ochii somnoroși sub bretonul ca mătasea de porumb, fetiță gătită cu volane scrobite, și tânărul pe care-l aud când cheamă sau e chemat la telefon (instalat în micul hol de care mă desparte o ușă de sticlă) ar fi același.

Faptul că răspund eu uneori, dezlănțuie neliniști și întrebări, pe care le ghicesc din răspunsurile lui:

— O femeie? Mama... Atunci, poate fata din casă... Nu?... Poate chiriașă... Nu, dragă. Habar n-am. Nici blondă, nici brună... Nici n-am văzut-o... Nu mă contrazic. Am zărit-o... Poate mi s-a

părut... O nălucă... Scrie. Da, da. Mi-a spus mama... Un roman... De ce? O privește!... Nu, nu-i acasă. Dă lecții... Fii liniștită... Ei, cum îți închipui? Chiriașa?

Alteori când sună telefonul răspunde coana Valerița:

— Andrei? Nu-i acasă! Și crăpând ușa sufrageriei (confidențial): Să-l mai lase în pace... Toată ziua se țin de capul lui. Niște matracuce. Altădată n-ar fi îndrăznit... Dar de când a murit bietu Gicu (și smiorcăindu-se), soțu... soțu...

Gazda mea e o femeie înaltă, fără o vârstă ușor de ghicit. Umblă cernită și poartă părul pe moațe. Când spune „bietu Gicu” sau „soțu” strânge din buze automat, adică le vără înăuntru lățindu-și gura, închide ochii, și vocea i se îneacă într-o imitație de plâns fără lacrimi, dar cu sughituri:

— Când trăia bietu Gicu, mă duceam la coafor. Îi plăcea să fiu pusă la punct. Apoi brusc, neașteptat, revenind la vocea obișnuită, fără nicio trecere, de parcă în viața ei n-ar fi plâns: Acu îl pun pe moațe sau îl frizez cu fierul, ba îl și vopsesc tot singură... Strângând gura ca oamenii știrbi, coboară pleoapele, înmoaie glasul: Așa îi plăcea, ca pana corbului, cum am fost când m-a luat... Și cu pudră îi plăcea să dau, să nu-mi lucească nasul. „Cu roșu să nu te prind, zicea... Bietu Gicu, — pâinea lui Dumnezeu — cu toate că era procuror. Andrei n-a vrut să ne asculte, să intre în magistratură, să aibă o slujbă sigură. S-a făcut avocat, să câștige mai mult. Dar cine vede un ban de la el? Și în șoaptă, privind în dreapta și-n stânga: Se ține de politică și de muieri...”

E stranie, de neînțeles, asemănarea coanei Valerița cu tanti Marie și Nenea. E drept că mătușile mele au ochi bulbucăți — început de basedov — și oarecare gușă, dar același mers de păsări de curte, același orizont limitat, același vocabular redus la douăzeci de cuvinte. Ca și mătușile mele, își petrece ziua făcând economii și socoteli. Grijă cea mare e risipa de apă, și slăbiciunea ei, florile. Peste tot, ghivece și toată ziua strigă:

— Andrei, ce faci cu apa? Didino, închide bine robinetul!

Sau mie, domol:

— Domnișoară, dacă ai nevoie de apă, să mă chemi s-o deschid.

Am închis-o, că robinetul picură.

Și pe neașteptate, plângând cu sughituri:

— Când trăia bietu Gicu nu făceam economii... Apoi rece, îmbufnată: Andrei habar n-are că apa costă bani. Și lumina... Nu te supăra domnișoară, dar...

Lampa care atârna în mijlocul plafonului, deasupra mesei mele, avea trei becuri, la început. A scos două din ele, pe rând și l-a schimbat pe al treilea.

— Vă ajunge unul mai slab, domnișoară. Am văzut că mai mult îl întrebuițați pe cel de lângă divan.

Dar n-a trecut mult, și l-a scos și pe cel de lângă divan.

— Am văzut că scrieți la masă.

Niciun claxon de mașină nu se aude. Nici cel mai îndepărtat uruit de tramvai. Casa e în fundul unei alei care dă într-o stradă atât de liniștită, de neumblată, de parcă n-ar fi un colț din București.

Eram, când m-am mutat aici, obosită și dezgustată de toate camerele mobilate pe care le vizitasem, de toate întrebările care mi se puneau: „Aveți nevoie de odaie și după prânz? Rămâneți și peste noapte? În sfârșit, să vedeți... Eu închiriez mai mult pentru domni din provincie... Înțelegeți? Nu? Ce tânără ești, duduiță!”

Coana Valerița m-a privit cu bunăvoință.

— Studentă? m-a întrebat.

— Nu. Dau lecții. Și, ca să nu se mire când va vedea lumina aprinsă până târziu, i-am spus că scriu.

— Dactilografă?

— Nu... scriu o carte. Un roman.

A făcut ochii mari.

— Roman?

— Știți, cărțile care se vând în librării nu cresc în pomi. Cineva totuși le scrie.

— Ei las' că nu sunt incultă... Am cunoscut și noi un scriitor, dar era... în sfârșit... arăta altfel... Și măsurându-mă din cap până-n picioare: Ai douăzeci de ani, domnișoară?

— Douăzeci și patru, aproape.

— Nu zău... N-aș fi zis mai mult de... nici douăzeci. Familia nu e în București?

— Nu mă înțeleg cu familia...

Tăcerea s-a lăsat grea. Nu știu ce s-a gândit coana Valerița. Mie mi-a trecut prin minte scandalul de acasă. Fuga...

— Aș închiria sufrageria, că tot nu mai primesc musafiri. Încerca să se smiorcăie strângând pleoapele și gura, potrivit-și tremoloul în glas: de când a murit bietu Gicu, răposatu, soțu... Apoi înseninându-se, subit: Andrei primește la el. Nici nu-l vezi când vine, când pleacă. Are o odaie în dos. Și în șoaptă: și-a pus mobilă cubistă, fantezii de-ale lui. Are tot felul de prieteni, nu știu ce tot pun la cale! Beau și fumează... De mine puțin le pasă. Eu ziua stau mai mult în bucătărie, la „mușama”, spunea Andrei când era mic, fiindcă masa era acoperită cu mușama. Și așa a rămas. Când trăia bietu Gicu...

În aleea albă, casele par adormite. Nu veghează decât zidurile mute, copacii ninși. Îmi aduc aminte că în copilărie, după ce mama mă săruta distrată și ridica plasa patului cu îngerași pictați, mă simțeam nespus de singură și mi-era frică. Dar după câteva clipe dădeam jos plasa și porneam în aventură, până la acel perete al odăii mele, comun cu o casă unde cineva cânta la pian. Când nu cânta, casa tăcea, așa cum nicio altă casă din lume nu tace, așa cum tace odaia asta acum. Îmi închipuiam că e o casă părăsită, cu uși și ferestre zidite, din nebăgare de seamă, de clădirea nouă care se ridicase alături și că a fost uitată acolo o fetiță, care nu se mai mișcă de lângă pian și cântă mereu, neîntrerupt, de frică. Avea, îmi închipuiam, pleoapele coborâte ca statuile, și cozile de argint, lungi până la pământ. Măinile ei albe, străvezii, alunecau, în mintea mea, pe clapele lăptoase. Când nu mai auzeam pianul îmi închipuiam că a murit.

Nu știu de ce îmi vine acum în minte băcănia lui madam Abțibild (așa îi spunea toată lumea din cartier). Era o dugheană mică, dar foarte vestită.

— Marfa, spunea madam Abțibild cu importanță, e totdeauna proaspătă. Și creioanele sunt proaspete, și abțibildurile, totul e

proaspăt. Cumpăr puțină marfă, ca să se vândă repede, să iau alta proaspătă.

Poze cu îngerași, pachete de ciocolată, rahat, tabachere — pe care erau pictate cucoane în cămășuțe, ciorapi și jartiere — borcane cu acadele și, ceea ce mă încânta și mai mult, saci umflați cu vopsea: cărămiziu dulce, albastru amețitor, verde de toate nuanțele. Grozav mi-ar fi plăcut să vâr lopățița în vopsea și să servesc clienții! Și în sacul cu aur (așa-i spuneam în gând celui cu mălai) mi-ar fi plăcut să vâr lopata, și în cel cu orez, dar nu atât de mult ca în sacii cu vopsea. Lada cu cărbuni o ocoleam, și seara nici nu mă apropiam de ea, fiindcă îmi închipuiam că sunt acolo draci mititei, care noaptea umblă prin prăvălie, scormonesc în borcanele cu acadele și se joacă în sacii de vopsea, cum se joacă vara copiii în nisip. Odaia din fund am zărit-o o singură dată, prin ușa întredeschisă. Avea un pat uriaș, pe care se ridica un monument de perne acoperit de o cuvertură cu ochiuri mari croșetate, prin care apărea o mătase lucioasă, ca o oglindă roz. Pianul nu l-am văzut. Dar toată lumea știa că madam Abțibild are o față frumoasă, care vorbește franțuzește și cântă la pian. Când vorbea despre fata ei, nu-i spunea niciodată pe nume, ci, deschizând gura mare la fiecare silabă, rostea cu importanță: „Domnișoara mea”.

Cum de nu m-am gândit până în noaptea asta că odaia aceea, din care nu se putea ieși în stradă decât prin băcănie, avea un perete comun cu camera mea, acel perete magic la care ascultam noaptea, până ce-mi amorțeau picioarele, cum se tânguia la pian o fetiță cu cozi de argint?

Nu știu cât e ceasul, nici ce zi este, nici în câte ale lunii eram. Nu știu de câtă vreme stau aici la masă și aștept o mișcare, un zgomot, ceva care ar întrerupe această tăcere mare, egală, în care nu se întâmplă nimic.

Am recitat capitolul Fana. Și nu sunt mulțumită de loc. N-am descris casa, n-am redat avariția bătrânei Cațian, parvenitismul mătușilor mele. N-am vorbit despre nevestele tatălui meu. Celei dintâi, Laviniei — tata i-a tocat averea în speculații nefericite la

bursă și în pasiunea lui pentru curse... După zece ani de căsătorie a lăsat-o, ca să se însoare cu Tanți, cea mai mare dintre nepoatele Catrinei Cațian. Tanți mama mea, și surorile ei, Marie și Neneea, au acceptat cu timpul s-o aducă pe Lavinia în casă... De ce să i se plătească chirie și întreținere, când în casa bătrânei Cațian odăi sunt destule, și încă o farfurie de supă la masă, nu se cunoaște. În schimb ai pe cineva care țese ciorapi, repară rufe, face din două cearșafuri vechi unul ca nou, scoate și pune o ploscă atunci când cineva e bolnav, o frecție, ventuze... O soră de caritate e un condei (adică o cheltuială)... Lavinia e gratis. E drept că nu mai aude de loc și-i tremură capul. A încercat să se sinucidă când a lăsat-o tata și de atunci a rămas cu metehnele astea. Dar în schimb privirea e ageră, ochii sunt peste tot în urma slugilor... Biata Lavinia e necesară. Viitoarea nevastă e Mitzi, dactilografa. Are un băiat și e „Iancu leit”, oftează familia...

CAPITOLUL II

FAMILIA

Casa e îmbrăcată în iedera toată. Perdelele dese, draperiile afumate de timp, odăile umede, întunecoase. Mai ales cea de la subsol, unde trăiește bunicul, unde moare bunicul, unde bunicul șoptește: „Mirona, fetița mea, te-am așteptat toată ziua. Pe unde ai umblat?” Se agață de mine ca un copil de fustele mamei. „Vino mai aproape. Să nu-ți fie frică, tu știi că nu sunt nebun. Caută o rochie neagră cu brâu roșu de cațifea... Acolo am găsit scrisoarea... și am cusut-o la loc. Desfă binișor brăul roșu, citește scrisoarea, și rochiile apucă de le ia tu, rochiile Fanei. Bătrânul Miron i-a spus tot... acolo în scrisoare. Trebuie să știi și tu adevărul... caută... caută...”

Mi se părea că-l aud îngânând povești ca pe vremuri: „Un tată pe moarte lasă fiilor lui o comoară, ascunsă undeva în pământ. Răscoliți, săpați, căutați...” Nu voi uita niciodată ochii decolorați, tulburi, ai bunicului meu, dorința lui de a-mi lăsa ca moștenire cheia tainelor casei.

Bunica mea se numea Fana. Însuși faptul că bunica avea un nume mi se părea tulburător, neașteptat. Și apoi, Fana! Era frumos? Urât? Nu știu. Venea de departe. Aducea parfumul unor vremi pe care mintea mea neliniștită se străduia să le înțeleagă, timpuri în care am fost și nu am fost, în care, nelămurit, doream să mă întorc.

De ziua mea, șase lumânările pâlpâiau pe tortul înzăpezit de frișcă. Într-un capăt al mesei stătea tata, într-altul, ca o umbră cu ochelari, ca o sperietoare cu nasul de carton lipit de pielea scorojită — un fel de pergament mototolit care fusese cândva obraz omenesc — un neg mare pe frunte și albeață pe un ochi, — străbunica, teribila Catrina Cațian. Copiii de pe stradă, fiindcă

nu știau cine a fost, îndrăzneau să rădă când o vedeau și îi strigau Mumia. În casa domnea și acum, când avea optzeci de ani, auzea orice șoaptă, vedea fiecare mișcare, împlotea intrigile, întreținea misterul.

În zilele de sărbătoare lua masa cu noi și bunicul. Unii îi spuneau și acum dom' Jorj, alții Nebunul. Niciodată n-am înțeles de ce nu era el bărbatul bătrânei Cațian. Era ginerele și tatăl celor trei fete care stăteau în jurul mesei: Tanți, Marie și Nenea.

Mereu bolnav de gălbănare, încovoiat, cu un aer veșnic vinovat de ceva, ținea ochii în jos, tăcea. Dealtminteri, la masă fiecăruia îi era parcă frică de propria lui voce, fiecare se ferea să nu-i afle celălalt gândul. Dar de ziua mea socoteam că-mi este îngăduit orice, chiar și această întrebare, care nu știu cum îmi țâșnise în minte și nu-mi dădea pace:

— Cum o chema pe bunica?

Furculițele mătușilor mele rămăseseră în aer, gata să împungă. Privirile, toate, mărite, înțepenite, goale. Îmi bătea inima, îmi zvâcneau tâmplele, îmi tremurau mâinile, dar nu mai puteam da înapoi. Încăpățânată, am repetat întrebarea. Bunicul a ridicat ochii din farfurie. Niciodată nu mi s-au părut atât de sfioși, de obosiți și de galbeni.

— Fana, mi-a răspuns vocea lui stinsă.

Cred că n-o mai auzisem de mult.

— Fana?

În jurul mesei, chipurile stăteau împietrite, pâlpâiau triste lumânările în tort, capetele celor trei surori nu se mai deosebeau între ele. Bunicul meu repeta, cu vădită plăcere:

— Fana!

În clipa aceea, mi se păru că aud un zgomot de cioburi împrăștiate. Căzuse de pe scaun Catrina Cațian.

S-a aflat mai târziu că Lavinia pusese în locul scaunului ei unul la fel, scos din uz, cu picioarele rupte.

În copilăria mea, apăsată de spaime și bănuieli, iată câteva zile de libertate, de încântare și vis. Îmi plăcea să răscolesc podul. Acolo

il întâlneam, în închipuire bineînțeleș, pe „micul lord”, logodnicul meu. Când băteam de trei ori în poarta castelului, Cedric îmi deschidea. Îmi săruta mâna. „Bine ai venit, my lady. Azi citim din abecedar, te învăț aritmetică? Vrei să facem o plimbare cu bicicleta sau pornim călare?”... Bicicleta avea numai o roată din două. Cei doi poney: unul cu coada ruptă, celălalt fără cap. Și mai aveam doi cai de plumb cu soldații lor; garda lui Cedric. Pe bereta lui, aproape albă de praf, scria: Marine. Pe abecedar, într-un colț, alt nume: Andrei. Pe cartea Micul lord scria caligrafic: „Lui Dody, mămica...” Îl chema deci și Marin, și Cedric, și Andrei, și Dody, și Lord Fauntleroy. Era erou de roman, purta haină de catifea cu guler de horbotă și-și părăsea bunicul din Anglia, încruntatul conte bolnav de podagră, ca să se întâlnească cu mine, când îl chemam. Îmi plăcea să scotocesc cu răbdare dulapul masiv, cafeiniu, fără oglindă, fără sertare. Erau îndesate acolo zeci de umbrele — de iarnă, de vară, în toate culorile, și între ele, una minunată, ușoară, pictată, de formă japoneză, cu scheletul din trestie. Eram sigură că aparținuse bunicii mele, cândva. După mai multe zile de scotociri, am descoperit în colțul cel mai întunecos al podului, acolo unde se aflau claie peste grămadă șoșoni desperecheați și tot felul de borcane, un sertar răsturnat. Dedesubt — un pantof de lac și unul poleit, un fier de frezat, peruca blondă a unei păpuși și coada albă a unui cal, cutii goale de bomboane, hârtii scrise mărunt, neciteț și o mulțime de fotografii aproape șterse de vreme. Dintre ele, am ales numai trei: o fată frumoasă cu cozile pe spate, cu trei fețițe alături, așezate după mărime; aceeași fată, cu bucle pe umeri, lângă un câine lup și — desigur tot Fana — cu talia subțire și fusta până la pământ, în formă de clopot, cu fața spre fereastră, cu părul adunat în creștet, cu două crizanteme înfipte în coc.

Micul Lord îmi șoptește: „Da, ea este: Fana...”

Am dat fuga la spălătorie și am întrebat-o pe Floarea, arătându-i pozele:

— E bunica mea? Hai, spune, da?

— E dumneaei, zău, chiar dumneaei...

În jurul Floarei se ridica totdeauna un fum înecăcios și gros.